

**Algemene Vergadering van Aandeelhouders
ASN Beleggingsfondsen N.V.
Beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal**

Datum: 24 mei 2018
Locatie: Beurs van Berlage te Amsterdam
Verslag: Het Notuleercentrum

Aanwezig:

• Kees Koedijk (voorzitter)	Lid Raad van Commissarissen
• Bas-Jan Blom	Directeur ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.
• Diane Griffioen	Directeur ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V.
• Lodi Hennink	Lid Raad van Commissarissen
• Rik Plomp	Lid Raad van Commissarissen
• Peter Verbaas	Lid Raad van Commissarissen

Afwezig m.k.:

• Anne Gram	Lid Raad van Commissarissen

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering om 13.25 uur en heet de aandeelhouders welkom. Vervolgens stelt hij de leden van de Raad van Commissarissen alsmede de beide directeuren van ASN Beleggingsinstellingen Beheer B.V. (ABB) voor.

Alvorens over te gaan tot de behandeling van de agendapunten, leest de voorzitter het protocol voor:
Ik stel vast

- dat de uitnodiging en de agenda voor deze vergadering tijdig zijn gepubliceerd in Trouw op 11 april 2018;
- dat aan de wettelijke en statutaire bepalingen met betrekking tot de oproeping tot deze vergadering is voldaan en dat deze Algemene Vergadering van Aandeelhouders bevoegd is rechtsgeldige besluiten te nemen;
- dat het registratietijdstip 26 april 2018 was;
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Aandelenfonds van zeven miljoen zeshonderdvierennegentigduizend tweehonderdvierendertig (7.694.234) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben driehonderdachtendertigduizend honderdeenennegentig (338.191);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Obligatiefonds van acht miljoen achthonderddrieëndertigduizend tweehonderdzesendertig (8.833.236) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben zeshonderdzwintigduizend vierhonderdnegenenvijftig (620.459);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds van twee miljoen achthonderdachtduizend drieënzestig (2.808.063) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben tweehonderdduizend drieëntwintig (200.023);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Milieu- & Waterfonds van zeventien miljoen driehonderdtweëndertigduizend zeshonderdvijfentwintig (17.332.625) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben driehonderdvierduizend tweehonderdnegentien (304.219);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Small & Midcapfonds van twee miljoen zevenhonderdeenentwintigduizend achthonderdzevenentachtig (2.721.887) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben zesenzestigduizend tweehonderdnegenentachtig (66.289);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief van een miljoen eenenzeventigduizend

vierhonderddrieënveertig (1.071.443) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben duizendenzeven (1.007);

- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds Defensief van een miljoen zeshonderddrieduizend zeshonderdzesentwintig (1.603.726) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben duizend zeshonderdachtenzeventig (1.678);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal van zeven miljoen negenhonderddrieënzestigduizend vijfhonderdeenendertig (7.963.531) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben drieduizend driehonderdzesentachtig (3.386);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds Offensief van drie miljoen honderdvijftigduizend vijfhonderd (3.150.500) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben vierduizend vijfhonderdvijftien (4.515);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief van vijf miljoen zeshonderdneegenenzestigduizend negenhonderdzesenzeventig (5.669.976) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben tweeduizend negenhonderdeenenvijftig (2.951);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN Groenprojectenfonds van veertien miljoen negenhonderdzesennegentigduizend tweehonderdneegenenzeventig (14.996.279) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben driehonderdachtentwintigduizend achthonderdzestig (328.860);
- dat ter vergadering van het totaal per registratietijdstip uitstaande gewone aandelen ASN-Novib Microkredietfonds van vijf miljoen honderdzesentwintigduizend achthonderdachtenzestig (5.126.868) er zich voor deelname aan deze vergadering aangemeld hebben negenenzeventigduizend zeshonderdzestien (79.616).

Van het verhandelde in deze vergadering zullen notulen worden gehouden. Voor de samenstelling daarvan is mevrouw Aline Aling van het notuleerbureau Het Notuleercentrum B.V. te Leersum aangewezen. De notulen zullen nadien door de voorzitter en de hierna aan te wijzen secretaris van deze vergadering worden vastgesteld en ten blijke daarvan worden getekend.

De voorzitter wijst mevrouw José de Jong aan tot secretaris van deze vergadering.

2. Mededelingen

De voorzitter stelt vast dat er geen mededelingen zijn.

3. Behandeling van het bestuursverslag 2017 van de Vennootschap en toelichting op het gevoerde beleid door de directie.

De heer Blom licht het jaarverslag van 2017 toe. Voor de ASN Beleggingsfondsen was 2017 een succesvol jaar. Het volume in de fondsen groeide met 1 miljard euro, wat een stijging is van bijna 50%. Het aantal beursgenoteerde fondsen steeg naar twaalf. Aan het eind van het jaar is de AIFM-vergunning ontvangen zodat ABB als zelfstandig fondsbeheerder verder kan. In 2017 is een herstructurering doorgevoerd en daarom is er nu een gezamenlijke aandeelhoudersvergadering voor alle fondsen.

In januari 2017 werden vijf nieuwe fondsen geïntroduceerd, de ASN Duurzame Mixfondsen, omdat steeds meer aanbieders van beleggingsfondsen (banken) gemakproducten voor hun klanten willen. Daarmee kunnen klanten die niet weten hoe te beleggen en hoe een portefeuille op te bouwen toch makkelijk beleggen. De klant hoeft alleen te bepalen welk risico hij wil en vervolgens stelt de bank of de achterliggende fondsbeheerder een portefeuille samen die daarbij aansluit. Zo'n oplossing bestond nog niet voor duurzame beleggingen en is nu door ASN Beleggingsfondsen ontwikkeld.

In juni is bijna een miljard euro ingestroomd doordat de Volksbank de duurzaamheidscriteria van ASN Bank overnam en haar beleggingsfondsen omzette naar de ASN Duurzame Mixfondsen. De heer Blom kondigt aan dat deze fondsen binnenkort ook worden uitgebreid met beleggingen in microkredieten. Hij concludeert dat de ASN Duurzame Mixfondsen wat toevoegen aan de markt. ASN Beleggingsfondsen is trots dat het als eerste partij volledig duurzame beleggingsfondsen in de markt heeft gezet.

Qua rendementen was 2017 een goed jaar. Op het ASN Duurzaam Obligatiefonds na, hebben alle fondsen een positief rendement behaald en beter gepresteerd dan de benchmark. Daarmee wordt opnieuw bewezen dat duurzaam beleggen niet alleen vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk is, maar ook vanuit financieel oogpunt meer dan verantwoord is. Het versterkt ASN Beleggingsfondsen om door te gaan met de huidige manier van beleggen, waarbij men kritisch blijft naar de bedrijven en de projecten waarin wordt geïnvesteerd om daarmee de duurzaamheid vooruit te helpen.

Vervolgens presenteert de heer Blom het overzicht van de voorgestelde dividenden. Daarbij gaat hij specifiek in op de volgende fondsen:

- ASN Groenprojectenfonds en ASN-Novib Microkredietfonds: door de herstructurering zijn de dividenden van deze beide fondsen dit jaar wat lager dan in voorgaande jaren. Ze hebben eenzelfde juridische structuur gekregen als de andere beleggingsfondsen. Dat had fiscale gevolgen en daarom is er minder ruimte voor dividend. Voor het rendement heeft dat geen gevolgen: bij uitkering van dividend dalen de koersen immers navenant.
- Nieuwe ASN Duurzame Mixfondsen: het ASN Duurzaam Mixfonds bestaat al lang en belegt voor de ene helft in het aandelenfonds en voor de andere helft in het obligatiefonds. Het past echter niet meer in de huidige trend waarin beleggers kiezen voor gemakproducten. Afhankelijk van het gekozen risico, willen ze hetzij meer aandelen, hetzij meer obligaties. Zeer defensief betekent dat de belegger weinig risico wil nemen; de nieuwe defensieve mixfondsen beleggen vooral in het ASN Duurzaam Obligatiefonds en binnenkort ook in het ASN-Novib Microkredietfonds. Zeer offensief betekent dat de belegger juist veel risico wil nemen: daarbij wordt door de nieuwe offensieve mixfondsen vooral belegd in het ASN Duurzaam Aandelenfonds, het ASN Milieu & Waterfonds, en het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds. De nieuwe ASN Duurzame Mixfondsen zijn pas in januari 2017 geïntroduceerd. Ze keren over 2017 nog geen dividend uit omdat ze pas medio 2017, nadat de bedrijven hun dividenden hadden uitgekeerd, in omvang zijn gegroeid. Doordat de nieuwe fondsen bij het uitkeren van de dividenden nog klein waren, zijn er nauwelijks dividenden ontvangen van de bedrijven waarin ze hebben geïnvesteerd. Dit heeft geen effect op het rendement, aangezien uitgekeerd dividend in mindering wordt gebracht op de koers.

De heer Blom noemt in zijn presentatie de volgende bijzonderheden uit 2017:

- *Keuze van bedrijven*: ASN Beleggingsfondsen heeft dit jaar veel bedrijven gekeurd. Zowel nieuwe bedrijven als bedrijven die al in het universum zaten. Daardoor zijn er bedrijven toegevoegd aan de portefeuille en zijn andere bedrijven uit de portefeuille verwijderd. Tevens is bij het ASN Milieu- & Waterfonds het beleid aangepast. Dit fonds is uitgebreid met Food en Agri omdat in die sectoren veel innovatie plaatsvindt die impact heeft op het milieu, en omdat de voedselproductie steeds belangrijker wordt op deze volle aarde. Op grond daarvan is het Oostenrijkse bedrijf Lenzing toegevoegd dat in staat is om uit houtvezels een soort textielvezel te maken. Textiel is voor een deel synthetisch (chemisch) of wordt gemaakt van katoen dat bij de productie veel water en bestrijdingsmiddelen vergt. De nieuwe textielvezel van Lenzing vraagt veel minder bestrijdingsmiddelen en is eenvoudiger te produceren.
- *CO₂-uitstoot binnen de fondsen*: die is in 2017 toegenomen. De absolute toename komt door de sterke groei van de fondsen, waardoor een groter belang moest worden genomen in bedrijven. De relatieve toename is veroorzaakt doordat binnen de portefeuilles een verschuiving plaatsvond van de typen bedrijven waarin wordt belegd. Vanwege de economische situatie zijn de fondsen de laatste jaren meer gaan beleggen in "maakbedrijven" en die stoten meer CO₂ uit dan handelsbedrijven of financiële instellingen. Deze verschuiving was nodig omdat de fondsen in de volledige range willen beleggen: ook maakbedrijven zijn nodig in een duurzame economie. Uiteraard worden binnen de sectoren wel de best presterende bedrijven geselecteerd.

Verder staat de heer Blom nog apart stil bij het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds.

Het ASN Groenprojectenfonds is in 2017 gegroeid en heeft de eerste buitenlandse leningen kunnen uitzetten. Binnen de Groenregeling kunnen bepaalde duurzame investeringen voor energieopwekking in het buitenland worden gedaan. Zo is een eerste windpark in Pakistan en een waterkrachtcentrale in Oeganda gefinancierd middels leningen. Het fonds is echter in 2017, ondanks een goed groenpercentage, lange tijd gesloten geweest. In totaal is voor zeventig miljoen euro (€ 70.000.000) aan nieuwe leningen verstrekt, waaronder een zeer grote lening aan Windpark Krammer. In één van de parallelsessies na afloop van deze vergadering, zal daar nader op in worden gegaan. Men zag

vorig jaar een toename van investeringen in wind- en zonne-energie en die gaat ten koste van investeringen in duurzame bouw. Juist in de bebouwde omgeving ligt een enorme opgave om een verduurzamingslag te maken, onder andere doordat gebouwen gasloos moeten worden. Hopelijk kan het ASN Groenprojectenfonds daar komend jaar in investeren.

Het ASN-Novib Microkredietfonds is afgelopen jaar licht gegroeid. Weliswaar heeft het fonds minder financiële instellingen bediend, maar het aantal leningnemers (klanten) is enorm toegenomen. Het fonds is met name gegroeid in Zuidoost-Azië, waar veel arme mensen al met heel kleine leningen kunnen worden geholpen. Ook afgelopen jaar is het ASN-Novib Microkredietfonds geslaagd in haar missie om daar een goede bijdrage te leveren. Opvallend in sommige landen, zoals India, is het gat tussen de zeer arme bevolking en de hightech manier waarop die wordt bediend. Door gebruik van hightech, zijn microkredietinstellingen in staat om binnen twee dagen een aanvrager te screenen op kredietwaardigheid om overkreditering te voorkomen. Door die efficiëntie kunnen ze tegen relatief lage kosten leningen uitzetten met bedragen tussen vijfhonderd en duizend dollar (\$500-1.000). Daarmee weten ze de onderkant van de maatschappij goed te bereiken.

De voorzitter biedt beperkt gelegenheid tot het stellen van vragen. In de parallelsessies, aansluitend aan deze vergadering, zal daar meer gelegenheid toe worden geboden.

- Mevrouw L uit Zaandijk vraagt wat de toekomst is van het oude mixfonds, nu er vijf nieuwe mixfondsen bij zijn gekomen. Spreeker verwijst naar de verhouding aandelen en obligaties in het oude mixfonds. Hij is benieuwd naar die verhouding in het nieuwe neutrale mixfonds. De heer Blom antwoordt dat komend jaar zal worden gekeken hoe verder te gaan met het oude mixfonds dat al vijftien tot twintig jaar bestaat. Het is een goed fonds, met goede rendementen en veel klanten, dat al jarenlang goed functioneert. In dat opzicht heeft het dus toekomst. Het is echter een heel ander fonds dan de nieuwe mixfondsen. Het oude fonds belegt grofweg voor de helft in aandelen en voor de andere helft in obligaties. Het nieuwe ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal is qua risico vergelijkbaar met het oude fonds, maar kent meer variatie in de onderliggende fondsen waarin wordt belegd. Zo zal er binnenkort ook worden belegd in het ASN-Novib Microkredietfonds, het ASN Milieu- & Waterfonds en het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds. Het oude en het nieuwe fonds zijn dus qua onderliggende waarden niet vergelijkbaar. Voor beleggers in mixfondsen is het niet interessant hoe hun vermogen wordt verdeeld over andere onderliggende pools; een gemakbelegger wil immers geen zorgen hebben over wat er achter de schermen gebeurt. De koersen van oude en nieuwe fondsen hebben niets met elkaar te maken.
- De heer B uit Amsterdam merkt op dat in 2017 van alle fondsen de koers gestegen is, behalve van het ASN Milieu- & Waterfonds terwijl dat naar zijn mening een fonds is met veel toekomst. De heer Blom verduidelijkt dat dit fonds vooral belegt in innovatieve bedrijven. Ze doen veel innovaties en nemen meer risico's waardoor er meer uitschieters naar boven en naar beneden in de koers kunnen optreden. Het reguliere aandelenfonds heeft doorgaans een bredere spreiding over veel meer sectoren en daardoor minder risico's.
- De heer Van H is benieuwd in welke fietspaden ASN afgelopen jaar heeft geïnvesteerd. Verder leest hij op pagina 63 van het jaarverslag dat het ASN Duurzaam Small & Midcapfonds heeft geïnvesteerd in Kingspan terwijl recent in de media is gebleken dat de producten van dit bedrijf een brandrisico veroorzaken. Dat roept de vraag op of ASN bereid is ervoor te zorgen dat die producten Brandklasse A krijgen dan wel het geld uit Kingspan terug te trekken. De heer Blom verklaart dat de ASN-fondsen, voor zover hem bekend, niet in fietspaden hebben geïnvesteerd; dus ook niet in het fietspad met zonnepanelen. Wat betreft Kingspan stelt hij dat ook ABB de berichten heeft gehoord en ervan geschrokken is. Men zal hierin de reguliere aanpak volgen: er zal worden onderzocht of de berichten kloppen en daarna zal worden afgewogen of het bedrijf in portefeuille kan blijven.
- De heer W stelt de koersontwikkeling van het ASN Groenprojectenfonds aan de orde. Er is sprake van een koersdaling, terwijl bij andere vergelijkbare fondsen de koers is gestegen. Eerder is vanuit ASN aangegeven dat de koersontwikkeling met name wordt bepaald door de renteontwikkeling op de markt (die in 2017 erg gunstig was) en het rendement. Daaruit zou geconcludeerd kunnen worden dat het rendement van dit fonds afgelopen jaar ver beneden verwachting is gebleven. Mevrouw Griffioen kan geen uitspraken doen over andere fondsen. Misschien hebben die aandelenparticipaties, terwijl hier sprake is van een rentefonds. Bij aandelenparticipaties geldt een ander risicoprofiel. Voor het ASN Groenprojectenfonds zijn vooral de rente-inkomsten en de marktrente bepalend. Als de kapitaalmarktrente stijgt, daalt

de koers van het fonds. In 2017 was er inderdaad een lichte rentestijging met een licht negatieve impact op het fonds. Op de lange termijn heeft een oplopende rente een gunstig effect, maar op korte termijn is dat niet het geval aangezien de portefeuille nog leningen bevat die al eerder zijn afgesloten. De nieuwe leningen zijn ongeveer 0,1% hoger in rente, waardoor men nu voor de portefeuille uitkomt op gemiddeld 2,3%.

- Mevrouw K verzoekt om nader uit te leggen waarom het ASN Duurzaam Obligatiefonds als enige in waarde is afgenomen. Mevrouw Griffioen geeft aan dat het fonds een licht negatief rendement (0,5%) had, terwijl de markt op 0,3% zat. De rente was relatief stabiel, maar de coupon (de echte rentebetaling) van het obligatiefonds was circa 0% omdat de kapitaalmarktrente circa 0% bedraagt. Het fonds bleef iets achter op de benchmark doordat het relatief meer in Nederland en Oostenrijk belegt, terwijl de markt meer in Italië en Frankrijk zit. Het ASN Duurzaam Obligatiefonds doet naar verhouding meer in landen die investeren in duurzaamheid. Nederland en Oostenrijk scoren daarin hoger dan Italië en Frankrijk.
- Mevrouw K uit Dorst begreep dat de CO₂-uitstoot iets is toegenomen. Zij informeert hoe de ASN-fondsen er qua CO₂ voorstaan. De heer Blom zal daar later in de vergadering op ingaan.
- De heer R uit Purmerend kan zich niet voorstellen dat investeringen in duurzaam wonen, voor het ASN Groenprojectenfonds, achteruit zijn gegaan. Daar ligt immers nog een hele markt open; zeker als het gaat om duurzaam wonen voor ouderen. ASN Beleggingsfondsen kunnen een leidersrol nemen om daartoe een goede financiële weg uit te stippelen (bijvoorbeeld via burgerparticipatie). De heer Blom beaamt dat. Daartoe heeft het ASN Groenprojectenfonds recent samen met een grote bouwer en een netwerkbeheerder een intentieverklaring ondertekend om de verduurzaming van de bebouwde omgeving aan te pakken. ASN Beleggingsfondsen is bereid om te financieren, maar uiteindelijk zullen de burgers het moeten gaan doen. Met de initiatieven die op diverse plaatsen worden genomen, gaat dit lukken.

4. Vaststelling van de jaarrekening 2017

De heer Bleijs (EY) geeft een toelichting op de jaarrekening. In zijn toelichting gaat hij in op de volgende punten:

- *Reikwijdte*: EY heeft de cijfers in de jaarrekening gecontroleerd. De informatie in het bestuursverslag wordt beoordeeld, maar niet gecontroleerd: er wordt enkel gekeken of er materiële fouten in staan.
- *Belangrijkste aandachtsgebieden*: de waarderingen en het bestaan van de beleggingen zijn de belangrijkste punten uit de controle. Die betreffen immers de kern van de beleggingsfondsen. Er is extra aandacht besteed aan de beleggingen in het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds, met name omdat het niet-beursgenoteerde beleggingen zijn. Verder is aandacht gegeven aan de opbrengsten van de beleggingen (renten, dividenden en koersresultaten) en de uitbestedingsrelaties. Specifiek voor 2017 is de herstructurering van de fondsen, de opzet van de nieuwe fondsen, en de invoering van het ASN Groenprojectenfonds en het ASN-Novib Microkredietfonds beoordeeld.
- *Conclusies*: de conclusies zijn toegelicht in de controleverklaring (pagina 277 van het jaarverslag). EY heeft vastgesteld dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van vermogen en resultaat en heeft geen materiële fouten geconstateerd. In het ASN Groenprojectenfonds heeft in de jaarrekening per jaareinde één neerwaartse waarderingscorrectie van zesentachtig (86) basispunten plaatsgevonden vanwege een fout in de waardering. Die toelichting staat op de pagina's 75 en 246 van het jaarverslag. Ten aanzien van het bestuursverslag concludeert EY dat er geen materiële onjuistheden in staan.
- *Communicatie*: over de werkzaamheden wordt uitgebreid gecommuniceerd. Er zijn kwartaalbesprekingen met de directie van ABB en met de directie van ACTIAM (in 2017 de AIF-beheerder van de fondsen). Verder spreekt EY met de Raad van Commissarissen en specifiek met de Auditcommissie. In deze gesprekken met directies en Raad van Commissarissen is ook het accountantsverslag naar aanleiding van de audit besproken.
- *Overigen*: de aandachtspunten voor 2018 zijn al besproken met de directie en de Raad van Commissarissen. Eén van die aandachtspunten is de transitie van beheerdersrol, die in 2018 van ACTIAM naar ABB is gegaan. Een ander aandachtspunt is de inrichting van de

organisatie naar aanleiding van de door de AFM verstrekte vergunning om zelf als AIF-beheerder op te treden en de wijze waarop ABB dit vorm heeft gegeven.

De voorzitter biedt de aandeelhouders gelegenheid tot het stellen van vragen.

- Mevrouw L uit Zaandijk leest in het jaarverslag, met betrekking tot de correctie op het ASN Groenprojectenfonds, dat aandeelhouders die tussen 21 december 2017 en 23 januari 2018 uit het fonds zijn gestapt een voordeel hebben genoten ten opzichte van de zittende aandeelhouders. ACTIAM heeft dat naderhand gecorrigeerd en gecompenseerd met een bedrag van ruim zevenenzeventig duizend euro (€ 77.000). Het is echter niet duidelijk waar ACTIAM dat geld vandaan heeft gehaald. Mevrouw Griffioen deelt mee dat ACTIAM dit uit haar eigen vermogen heeft betaald.
- De heer G uit Lisse begrijpt dat bij de correctie voor het ASN Groenprojectenfonds, 0,86% in mindering is gebracht op het vermogen of het rendement van het fonds. Hij vraagt of dit een eenmalige zaak is en de reden vormt voor de matige prestatie van het fonds. Mevrouw Griffioen bevestigt dat de correctie eenmalig is: de fout is in één keer hersteld. Dit heeft in 2017 invloed gehad op het rendement. Voor het rendement zijn echter vooral de rente-inkomsten en de marktrente bepalend. De fout heeft enige tijd voortgeduurd en ACTIAM heeft compensatie gegeven voor de tijd die de correctie in beslag heeft genomen. Wie niet heeft gehandeld in de tijd dat de fout aanwezig was, heeft daar geen impact van ondervonden. Wie in die tijd heeft verkocht, heeft daar voordeel van ondervonden.
- Mevrouw uit Vleuten vraagt wat er onderaan pagina 279 is weggefallen. Mevrouw Griffioen verklaart dat een stukje tekst van de accountant is weggefallen. Dat zal in het jaarverslag op de website worden gecorrigeerd. De heer Bleijs gaat na wat er precies heeft gestaan. De weggefallen tekst ging over de uitbesteding; EY had daarover geen bijzondere opmerkingen.
- De heer R uit Purmerend begrijpt uit een risicoanalyse dat aandelen momenteel te duur zijn omdat de beurswaarde veel hoger is dan de activawaarde van bedrijven. Daardoor vormt zich een nieuwe zeepbel. De heer Blom merkt op dat fondsbeleggers kiezen voor aandelen en/of obligaties. De markt zal altijd te hoog of te laag zijn. Het is aan beleggers zelf om te beoordelen of ze, op grond van de markt, in aandelen of obligaties moeten beleggen. Die beslissing ligt bij de beleggers zelf. ASN Beleggingsfondsen kan niet besluiten om alle aandelen te verkopen als het de markt te hoog vindt. Er zijn immers ook beleggers die een andere mening zullen hebben. Zij verwachten dat een aandelenfonds van ASN Beleggingsfondsen volledig is belegd in aandelen. Als fondsmanager moet ASN Beleggingsfondsen dus zorgen dat fondsen vol zijn belegd en daarbij de beste bedrijven selecteren. Overigens kan men pas achteraf vaststellen of een markt te hoog dan wel te laag was.

De voorzitter bedankt de heer Bleijs voor zijn toelichting. De vaststelling van de jaarrekening zal via schriftelijke stemming gebeuren.

5. Voorstellen tot uitkering van dividend (stempunt).

De voorzitter deelt mee dat de directie voorstelt om over 2017 de volgende dividenden uit te keren:

- ASN Duurzaam Aandelenfonds: € 2,50 per aandeel.
- ASN Duurzaam Obligatiefonds: € 0,75 per aandeel.
- ASN Duurzaam Mixfonds: € 2,25 per aandeel.
- ASN Milieu- en Waterfonds: € 0,45 per aandeel.
- ASN Duurzaam Small & Midcapfonds: € 0,55 per aandeel.
- ASN Groenprojectenfonds € 0,10 per aandeel.
- ASN-Novib Microkredietfonds € 0,10 per aandeel.

Voor de ASN Duurzame Mixfondsen Zeer Defensief / Defensief / Neutraal / Offensief / Zeer Offensief wordt geen dividenduitkering gedaan. De reden hiervoor is eerder in de vergadering toegelicht. Over de vaststelling van het dividend kan schriftelijk worden gestemd. De stembiljetten met betrekking tot de agendapunten 4 en 5 worden opgehaald en geteld tijdens de behandeling van de volgende agendapunten.

6. Actualiteit

De heer Blom geeft een overzicht van de actualiteiten rondom de ASN Beleggingsfondsen.

- *Zelfstandig fondsbeheer*: sinds kort opereert ABB weer als zelfstandig fondsbeheerder met een eigen vergunning. Een eigen vergunning is nodig is om grip te blijven houden op het duurzaamheidsbeleid. Aangezien het bij ASN allemaal draait om duurzaamheid, is dit voor ASN heel belangrijk. Het eerste besluit dat onder de eigen vergunning is genomen, betreft verwijdering van een aantal bierfabrikanten vanwege controverses bij de promotie van hun producten in het buitenland.
- *Klimaatpositief beleid*: in 2030 willen de ASN Beleggingsfondsen, net zoals ASN Bank klimaatpositief zijn. Door enkel te streven naar klimaatneutraal, worden de doelstellingen van Parijs niet gehaald. Er moet dus meer gebeuren. Alle aandelenfondsen zijn klimaatnegatief omdat ze beleggingen bevatten van bedrijven; zelfs duurzame bedrijven stoten CO₂ uit en zijn daarmee klimaatnegatief. Met ASN Groenprojectenfonds, dat investeert in bijvoorbeeld zonnen en windparken, wordt men klimaatneutraal. Elektriciteit die op duurzame wijze (zon of wind) wordt opgewekt, is (anders dan energie uit fossiele brandstoffen) klimaatneutraal. Als een bedrijf enkel duurzame energie gebruikt, komt er geen CO₂ vrij in de atmosfeer en is het klimaatneutraal. Bij de productie van zonnepanelen en windmolens komt ook CO₂ vrij, maar de CO₂-besparing door het gebruik ervan is aanzienlijk groter dan de bij de productie vrijgekomen CO₂. Het is daarom een veel betere oplossing dan fossiele brandstoffen. Daarnaast kan men ook CO₂ uit de atmosfeer halen: dan wordt men klimaatpositief. Dat is mogelijk door meer te doen aan bosbouw, want bomen zijn opslagplaatsen van CO₂. Een andere manier is het gebruik van biobrandstoffen. Dat betekent speciale (extra) bossen aanleggen en beheren, het hout uit die bossen opstoken en de daarbij vrijkomende CO₂ afvangen en opslaan. Via herbebossing wordt vervolgens weer nieuwe CO₂ uit te atmosfeer onttrokken. Deze oplossingen staan nog in de kinderschoenen. Met nieuwe beleggingsfondsen wil ASN voor 2030 klimaatpositief worden.

De voorzitter gaat over naar de rondvraag, in afwachting van de uitkomst van de stemming.

7. Voorstel om decharge te verlenen aan de leden van de Directie voor het bestuur dat zij hebben gevoerd over het boekjaar 2017

De voorzitter stelt voor om de directie decharge te verlenen voor het over het boekjaar 2017 gevoerde bestuur. De vergadering stemt daarmee, bij acclamatie, in. De voorzitter stelt vast dat de vergadering de gevraagde decharge heeft verleend aan de directie.

8. Voorstel om decharge te verlenen aan de leden van de Raad van Commissarissen voor het toezicht dat zij hebben uitgeoefend over het boekjaar 2017

De voorzitter stelt voor om de leden van de Raad van Commissarissen decharge te verlenen voor het over het boekjaar 2017 uitgeoefende toezicht. De vergadering stemt daarmee, bij acclamatie, in. De voorzitter stelt vast dat de vergadering de gevraagde decharge heeft verleend aan de leden van de Raad van Commissarissen.

9. Rondvraag.

- Mevrouw L uit Zaandijk merkt op dat het afvangen en opslaan van CO₂ ook beperkingen zal hebben. De heer Blom verduidelijkt dat de gaten in de grond, die zijn ontstaan door het winnen van gas en olie, met CO₂ kunnen worden gevuld. Er zijn nog volop technieken in ontwikkeling voor het afvangen en opslaan van CO₂. Een steensoort als basalt, die in ruime mate aanwezig is op aarde, leent zich goed voor CO₂-opslag.
- De heer B uit Amsterdam vraagt of ASN van mening is dat de economie altijd moet blijven groeien. Is nul procent groei eventueel ook goed? De heer Blom ziet een duurzame economie als een andere economie met een andere vorm van groei. Ook in een duurzame economie hebben bedrijven omzet aangezien mensen blijven eten en kleding nodig zullen hebben. De producten die ze leveren zijn echter anders en gezonder.
- Mevrouw J uit Loon op Zand sluit zich aan bij de vorige vraagsteller. Daarnaast informeert ze of ASN ook kijkt naar bedrijven die hergebruiken. In plaats van oplossingen te bedenken aan de achterkant, zou men ook aan de voorkant kunnen werken (dus minder productie). Dan zullen andere bedrijven geld gaan verdienen. Nu zijn er enkele bedrijven die heel veel

verdienen omdat ze kunnen blijven produceren zonder op te draaien voor de schade die ze aanrichten. Er wordt gezegd dat de productie van die bedrijven goed is voor de economische groei, maar ondertussen moet de burger de schade betalen. De heer Blom maakt zich niet ongerust over de groei van die bedrijven in een duurzame economische omgeving. Het is niet zozeer een doel van de ASN Beleggingsfondsen om te investeren in minder produceren, doch in bedrijven die verstandig omgaan met grondstoffen en materialen hergebruiken. ASN Beleggingsfondsen investeert in de koplopers op dat gebied.

- De heer Van M mist hier de discussie over fijnstof. De heer Blom bevestigt dat fijnstof een probleem is. Het ontstaat op veel manieren, onder andere bij het stoken van biomassa. Daar kan het probleem echter worden opgevangen door een wasinstallatie. Bij het op die manier opstoken van hout, uit speciaal daartoe aangelegde bossen, zal het fijnstofprobleem niet toenemen.
- De heer J uit Wijchen is benieuwd hoe ASN denkt over alternatieve manieren om energie op te wekken, bijvoorbeeld uit water of waterstof, de omzetting van stroom naar groen gas, of waternetten. De heer Blom bevestigt dat ASN Beleggingsfondsen positief staat tegenover de hiervoor genoemde energievormen. In de toekomst zal er, evenmin als nu, niet één enkele energieoplossing zijn. De verwachting is dat waterstof veel toekomst zal hebben omdat daarmee de op enig moment te veel opgewekte stroom kan worden opgeslagen. Dergelijke tussenproducten zullen worden ingezet om de duurzame energievoorziening stabiel en constant te houden. Wind en zon komt immer met pieken en dalen. Als daar mogelijkheden toe zijn, zullen de ASN Beleggingsfondsen in dat soort ontwikkelingen investeren. Voor energie uit water, dus uit de getijdenstroming, wordt een experimentele opstelling gebouwd in de Grevelingen. ASN Beleggingsfondsen juicht die ontwikkeling toe en gaat na of het daarin kan meedoen. Naar verwachting worden er nog veel nieuwe energievormen gevonden die de mensheid in de toekomst kunnen zekerstellen van energie.
- Spreker informeert in hoeverre ASN Bank of de Volksbank een systeembank is dan wel enkel een spaarbank. Doet ASN Bank ook mee in het scheppen van geld en in allerlei monetaire producten? Verder verwijst hij naar enkele recente boeken waarin de economische wetenschap wordt neergezet vanuit een enge wetenschappelijke benadering die weinig rekening houdt met menselijk welzijn en humane doeleinden. Spreker vraagt in hoeverre de ASN Bank kan mee doen aan een andersoortige economie die meer te maken heeft met humaniteit. De heer Blom stelt voor om deze vragen te beantwoorden in de parallelsessie met de directie van ASN Bank.
- Spreker verwijst naar de Green Village, die is gelieerd aan de TU Delft, en streeft naar een energieshift gebaseerd op een waterstofeconomie. Een belangrijke basis zijn waterstofauto's die met een brandstofcel werken. Ze hebben een enorm vermogen (circa 70 kilowatt) en zouden 's avonds en 's nachts gebruikt kunnen worden als energiebron voor een woning. Voorwaarde is dat alles gelijkstroom wordt. Het opwekken van waterstof uit zon en wind zal absoluut noodzakelijk zijn om te komen tot energieopslag voor de perioden waarin er weinig kan worden opgewekt. De suggestie wordt gedaan om naar de Green Village te kijken. De heer Blom beaamt dat het werk van Green Village zeer interessant is.
- Spreker merkt op dat in het verleden 90% van de bevolking een inkomen verdiende uit landbouw. Vervolgens verdiende, bij de industrialisatie, circa 80% van de bevolking het geld uit de industrie. Op dit moment hebben de meeste mensen een inkomen uit dienstverlening. Ecologische groei hoeft niet economisch slecht te zijn, maar misschien kan ASN Beleggingsfondsen ook gaan investeren in de kenniseconomie. Om de economie gezond te houden, moet daar immers meer aan worden gedaan. De heer Blom verklaart dat ASN Beleggingsfondsen al investeert in de kenniseconomie.

De voorzitter deelt de uitslag van de stemming mee.

Van de in totaal aanwezige een miljoen negenhonderdeenenvijftigduizend eenhonderdvierennegentig (1.951.194) aandelen hebben er een miljoen negenhonderdachtentwintigduizend achthonderdtweënvijftig (1.928.852) wel ingestemd met vaststelling van de jaarrekening 2017 van ASN Beleggingsfondsen N.V. en tweeëntwintigduizend driehonderd tweeënveertig (22.342) niet. Daarmee is de jaarrekening vastgesteld.

Met betrekking tot het voorstel tot uitkering van dividend is de uitslag als volgt:

- ASN Duurzaam Aandelenfonds: van de in totaal aanwezige driehonderdachtendertigduizend honderdeenennegentig (338.191) aandelen, stemden er driehonderdzevenendertigduizend vijfhonderdenegen (337.509) wel in met het dividendvoorstel en zeshonderdtweëntachtig (682) niet.
- ASN Duurzaam Obligatiefonds: van de in totaal aanwezige zeshonderdtwintigduizend vierhonderdnevenenvijftig (620.459) aandelen, stemden er zeshonderdtwintigduizend driehonderdzestig (620.360) wel in met het dividendvoorstel en negenennegentig (99) niet.
- ASN Duurzaam Mixfonds: van de in totaal aanwezige tweehonderdduizend drieëntwintig (200.023) aandelen, stemden er honderdnevenennegentigduizend zeshonderdachtendertig (199.638) wel in met het dividendvoorstel en driehonderdvijfentachtig (385) niet.
- ASN Milieu- & Waterfonds: van de in totaal aanwezige driehonderdvierduizend tweehonderdneventien (304.219) aandelen, stemden er driehonderddrieduizend honderdtwintig (303.120) wel in met het dividendvoorstel en duizend negenennegentig (1.099) niet.
- ASN Duurzaam Small & Midcapfonds: van de in totaal aanwezige zesenzestigduizend tweehonderdnevenentachtig (66.289) aandelen, stemden er vijfenzestigduizend vijfhonderdzesennegentig (65.596) wel in met het dividendvoorstel en zeshonderddrieënnegentig (693) niet.
- ASN Duurzaam Mixfonds Zeer Defensief: van de in totaal aanwezige duizendenzeven (1.007) aanwezige aandelen, stemden er duizend twee (1002) wel in met het dividendvoorstel en vijf (5) niet.
- ASN Duurzaam Mixfonds Defensief: van de in totaal aanwezige duizend zeshonderdachtenzeventig (1.678) aandelen, stemden er duizend zeshonderdvierenzeventig (1.674) wel in met het dividendvoorstel en vier (4) niet.
- ASN Duurzaam Mixfonds Neutraal: van de in totaal aanwezige drieduizend driehonderdzesentachtig (3.386) aandelen, stemden er drieduizend tweehonderdachtentachtig (3.288) wel in met het dividendvoorstel en achtennegentig (98) niet.
- ASN Duurzaam Mixfonds Offensief: van de in totaal aanwezige vierduizend vijfhonderdvijftien (4.515) aandelen aanwezig, stemden er vierduizend vierhonderdzevenenzeventig (4.477) wel in met het dividendvoorstel en achtendertig (38) niet.
- Duurzaam Mixfonds Zeer Offensief: van de in totaal aanwezige tweeduizend negenhonderdeenenvijftig (2.951) aandelen, stemden er tweeduizend negenhonderdzevenveertig (2.947) wel in met het dividendvoorstel en vier (4) niet.
- ASN Groenprojectenfonds: van de in totaal aanwezige driehonderdachtentwintigduizend achthonderdzestig (328.860) aandelen, stemden er driehonderdveertienduizend zeshonderd (314.600) wel in met het dividendvoorstel en veertienduizend tweehonderdzestig (14.260) niet.
- ASN Novib-Microkredietfonds: van de in totaal aanwezige negenenzeventigduizend zeshonderdzestien (79.616) aandelen, stemden er vierenzeventigduizend zeshonderdeenveertig (74.641) wel in met het dividendvoorstel en vierduizend negenhonderdvijfenzeventig (4.975) niet.

De voorzitter stelt vast dat daarmee het dividendvoorstel is goedgekeurd en gaat over naar agendapunt 7.

10. Sluiting.

De voorzitter sluit de vergadering om 14.50 uur. Ansluitend aan de vergadering worden in twee rondes drie verschillende sessies aangeboden.

